

Leto v meste
(Summer in the City)

Katarína Sabová
Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta
Katedra výtvarnej výchovy

Bakalárska práca
Vedúci práce: Ing. Petr Zatloukal
Olomouc 2012

Anotácia

Tento text je sprievodným slovom k praktickej časti bakalárskej práce. Je zameraný na priblíženie problematiky dokumentárnej fotografie. Zaoberá sa jej históriou, delením, hlavnými predstaviteľmi v minulosti a súčasnými slovenskými autormi. V záverečnej časti opisuje postup výberu fotografií, spôsob ich úpravy a výrobu vlastnej fotografickej knihy. V práci sa celkovo nachádza 29 strán.

Annotation

The written part is the accompanying document of the practical part of my bachelor work. The theoretical part deals with the issue of the documentary photography and it is focused on its history, division, the main representatives from the history and the current Slovak photographers of the documentary photography. There is the process of choosing and editing the photographs and creating my book called Summer in the City described in the final part. There are 29 pages in this work.

Prehlásenie

Prehlasujem, že táto bakalárska práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracovala samostatne. Všetky pramene a literatúru, ktoré som pri práci používala alebo z nich čerpala, v práci riadne citujem s uvedením úplného odkazu na príslušný zdroj.

V Olomouci dňa 4. 4. 2012

Katarína Sabová

Pod'akovanie

Rada by som sa poďakovala vedúcemu práce Ing. Pertovi Zatloukalovi za jeho poznámky a rady.

Obsah

Úvod	6
1 História dokumentárnej fotografie.....	7
2 Subjektívny dokument.....	10
3 Cestopisná fotografia.....	12
4 Súčasní slovenskí autori dokumentárnej fotografie	14
5 Miesta vzniku mojich fotografií.....	18
6 Kniha Leto v meste	19
6.1 Kapitoly	19
6.2 Výber fotografií.....	22
6.3 Fotografické knihy.....	23
Záver.....	25
Použitá literatúra	26
Obrazová príloha.....	29

Úvod

Témou a výsledným produktom mojej záverečnej bakalárskej práce je fotografická kniha s názvom Leto v meste. Názov vznikol spojením názvov môjho najobľúbenejšieho ročného obdobia a miesta, kde sa cítim najprirodzenejšie a najslobodnejšie. Takmer každé letné prázdniny, a ak nie celé, tak aspoň niekoľko týždňov z nich, som strávila v zahraničí, väčšinou vo veľkých európskych mestách.

V knihe sa nachádza 66 fotografií, z každého mesta alebo miesta šesť záberov, ktoré vznikli v priebehu piatich rokov. Fotografie sú zoradené abecedne podľa názvov miest, z ktorých pochádzajú (Barcelona, Benátky, Berlín, Graz, Janov, Ligúria, Madrid, Porto, Santiago de Compostela, Turín, Valencia). Snímky sú doplnené textami - úryvkami z beletrie, Biblie alebo piesní, ale aj citátmi osobností a prísloviami krajiny, v ktorej fotografie vznikli, a ich úlohou je aspoň čiastočne naznačiť spoločnú tému šiestich fotografií v súbore. Fotografie sú prevažne subjektívneho dokumentárneho a cestopisného charakteru a ich hlavným poslaním je zaznamenať a predať ďalej atmosféru miest.

V teoretickej časti práce sa venujem vzniku a histórii dokumentárnej fotografie a jej deleniu do podskupín. Tiež sa v nej nachádza kapitola o cestopisnej fotografii. V kapitolách sa venujem známym slovenským a svetovým predstaviteľom dokumentárnej fotografie. Jednou z kapitol je aj priblíženie si miest, v ktorých fotografie vznikli, a nevynechám ani postup pri vzniku a výrobe výsledného diela - fotografickej knihy.

1 História dokumentárnej fotografie

Keďže považujem za dôležité poznať vznik a históriu dokumentárnej a cestopisnej fotografie, venujem im túto kapitolu a spomeniem v nej ich hlavných predstaviteľov z minulosti. Súčasným autorom sa venujem v nasledujúcej kapitole.

Začiatok dokumentárnej fotografie siaha už do konca 19. storočia, no až v období po druhej svetovej vojne dosiahla dokumentárna fotografia rovnakú úroveň ako obrazová či umelecká fotografia. Je zaujímavé, že práve fotografie, ktoré najvernejšie reflektujú realitu ľudského života či intenzívne city, stále žijú a prežívajú desaťročia. Dokumenty, ktoré len zaznamenávajú a interpretujú udalosti v živote človeka, spoločnosti alebo štátu, sa postupom času stávajú len obyčajným dokumentom doby.¹

V medzivojnovom období sa dokumentárna fotografia začala orientovať na človeka a jeho svet viac než kedykoľvek predtým, sledovala sociálny útlak v spoločnosti či proces vymanenia sa spod bremena minulosti.²

Na tomto mieste by som chcela spomenúť československého dokumentaristu, muzikológa a fotografa **Karola Plicku**. Jeho hlavným námetom fotografií bol život dedinského ľudu. Pri svojich etnografických výskumoch, ktoré uskutočnil vo všetkých krajoch Slovenska, vytváral fotografie, ktoré začala Matica slovenská od roku 1937 vydávať vo forme pohľadníc. Z výberu týchto fotografií vznikla v roku 1937 obrazová kniha *Slovensko*, ktorá odvtedy vyšla vo viacerých vydaniach.³ Karol Plicka vytváral svojimi fotografiami obraz toho, čo sa v tridsiatych rokoch začalo z našej krajiny pomaly vytrácať – ľudia odetí v kroji, matky s deťmi uloženými v poľných kolískach, na lúkach hrajúce sa deti či panenská príroda.⁴

Sám Plicka povedal: „Aj keď som sa nadchol mnohými krásnymi mestami a krajinami za hranicami, a bolo ich nemálo, dnes viem, aj tak každý z nás hľadá to najkrajšie, to „v

---

¹ Ludvík Baran, Fotografie jako dokument a tvorba

² Ľudovít Hlaváč, Dejiny fotografie

³ Ľudovít Hlaváč, Dejiny fotografie

⁴ Ľudovít Hlaváč, Dejiny slovenskej fotografie

srdci najmilšie' vo svojej vlasti, vo svojom domove. A tak som sa vždy vracal k domácim témam, ktoré mi spievali obrazom Mánesovho Domova. Jedine doma nachádzam skutočnú radosť a šťastie.“⁵

Z knihy *Slovensko cítiť* autorovu ohromnú lásku k vlasti, a aj to je dôvodom, prečo toto dielo patrí k mojim obľúbeným. Veľmi si vážim, že prostredníctvom fotografií v tejto knihe sa môžem dozvedieť, ako vyzeralo Slovensko dávno pred mojím narodením, akí boli vtedajší ľudia, aký bol ich spôsob života, odievania alebo zábavy.

Karol Plicka, Zábava dievčat z Horehronia, 1948⁶

---

⁵ Karel Plicka, *Vlast líbezná*

⁶ <http://www.nash.cz/svet/week/wfa11-1.html>, 1. 4. 2012

Karol Plicka, Ľan sa suší, 1932 ⁷

V roku 1955 predstavil americký fotograf **Edward Steichen** svoju slávnu výstavu *Ľudská rodina (The Family of Man)*, prostredníctvom ktorej ukázal svetu novú cestu dokumentárnej fotografie. Steichen túto výstavu pripravoval už od roku 1952. Tá pozostávala z viac než 500 záberov od takmer 280 autorov z celého sveta. Vďaka tejto putovnej výstave malo veľké množstvo ľudí vo viac než 35 krajinách sveta vidieť obraz ľudskej rodiny, ktorá sa stala veľkým a uznávaným pomníkom dôstojnosti človeka. ^{8 9}

Lou Bernstein, 1949 ¹⁰

Unosuke Gamou, Z cyklu Ľudská rodina ¹¹

⁷ <http://slovackizavod.org.rs/vesti/vid/6481?page=1>, 1. 4. 2012

⁸ Ľudovít Hlaváč, Dejiny fotografie

⁹ Ludvík Baran, Fotografie jako dokument a tvorba

¹⁰ <http://www.luxembourg.co.uk/clervaux.html>, 1. 4. 2012

¹¹ <http://www.luxembourg.co.uk/clervaux.html>, 1. 4. 2012

2 Subjektívny dokument

Dokumentárna fotografická tvorba sa delí do štyroch skupín – na dokument subjektívny, sociálny, sociologický a popisný.¹² V nasledujúcich riadkoch priblížim dokument subjektívny, pretože tento druh fotografie sa najčastejšie objavuje aj v mojej knihe *Leto v meste*.

„Subjektívny dokument ponúka kvalitu mnohovrstevnatosti a s tým aj spojené kontradikcie¹³. Často pracuje s metaforou. Môže reflektovať svet veľmi pravdivo na báze svojej subjektivity.“¹⁴ Pri tomto druhu fotografie sa autor nesnaží objektívne zobrazit' realitu, no používa ju na kladenie otázok o sebe, o svete a na hľadanie odpovedí na ne. Výsledkom fotografií má byť intímne vyjadrenie pocitov či názorov na všeobecné témy, ktoré sa autora osobne dotýkajú. Mnoho subjektívnych fotografií môže pôsobiť na prvý pohľad banálne, bez hlavnej myšlienky či ustálených pravidiel kompozície, no aj týmto spôsobom je možné¹⁵ „zakonzervovať ducha doby, podeliť sa o svoj vnútorný svet a zobrazit' aj veci, ktoré nie sú viditeľné.“¹⁶

Prvé fotografie subjektívneho dokumentárneho charakteru vznikli koncom 40. a počas 50. rokov 20. storočia v USA. Hlavným predstaviteľom tohto druhu fotografie je **Robert Frank**, americký fotograf švajčiarskeho pôvodu, ktorého fotografická kniha *The Americans* z roku 1958 bola zostavená z výberu fotografií, ktoré vznikli počas autorovho cestovania po Amerike. Fotografie pôsobia často náhodne až nedokončene, no ich pôsobivosť sa ukrýva „vo viacvrstevnatosti a určitom stupni tajomnosti, prízračnosti, absurdity, v symbolike a obrazových metaforách.“¹⁷¹⁸

---

¹² Viktor Kolář, Seminář o fotografickém dokumentu

¹³ protirečenie, protiklad

¹⁴ Viktor Kolář, Seminář o fotografickém dokumentu, str. 7

¹⁵ <http://www.ephoto.sk/fotoskola/clanky/subjektivny-dokument/subjektivny-dokument-i/>, 23. 3. 2012

¹⁶ tamtiež

¹⁷ tamtiež

¹⁸ tamtiež

Robert Frank, Coffee Shop, 1956 ¹⁹

Robert Frank, The Store Window, 1956 ²⁰

¹⁹ <http://www.davidsolomons.com/blog/2009/06/28/24/>, 30. 3. 2012

²⁰ <http://www.artnet.com/artwork/426082262/622/robert-frank-store-window-washington-dc.html>

3 Cestopisná fotografia

Začiatok cestopisnej fotografie sa datuje do druhej polovice 19. storočia, do obdobia, v ktorom „ešte doznieva romantizmom vzkriesené a živé volanie ďalekých krajov“²¹. Jedným z najznámejších cestopisných fotografov je Angličan **Francis Frith**, ktorého obrazy z Núbie, Palestíny, Egypta a Sýrie patria k najvzácnejším dielam tohto obdobia. Ďalším autorom tohto obdobia, ktorého by som rada spomenula, je taliansky fotograf **Carlo Ponti**, fotograf Benátok.²²

Carlo Ponti, Venezia, 1875²³

Po prelome storočí sa cestopisná fotografia formovala ďalej a svoj vrchol dosiahla v tridsiatych a štyridsiatych rokoch 20. storočia.

Známym autorom tridsiatych rokov minulého storočia je **André Kertész**, ktorý sa popri dokumentoch z prvej svetovej vojny venoval aj fotografovaniu života tulákov, robotníkov či umelcov v Paríži.²⁴

²¹ Ľudovít Hlaváč, Dejiny fotografie, str. 111

²² <http://www.lideazeme.cz/clanek/prukopnici-cestopisne-fotografie>

²³ <http://www.photographymuseum.com/bldetail.htm>

²⁴ Ľudovít Hlaváč, Dejiny fotografie

André Kertész, Paríž, 1928 ²⁵

André Kertész, Eiffelova veža, 1929 ²⁶

Do kategórie cestopisnej fotografie patrí okrem mnohých iných fotografov aj celosvetovo známy slovenský autor, Karol Kállay, ktorého dielo priblížim v kapitole o súčasných slovenských dokumentaristov.

---

²⁵ <http://www.higherpictures.com/ImageViewer.aspx?id=1865>

²⁶ <http://www.photographersgallery.com/photo.asp?id=2907>

4 Súčasní slovenskí autori dokumentárnej fotografie

Zo slovenských autorov dokumentárnej fotografie je treba na prvom mieste spomenúť **Karola Kállaya** a jeho tvorbu. Dôležitým momentom bola pre mňa autorova výstava fotografií *Bratislava moja*, ktorú som navštívila na jeseň minulého roku v rámci Mesiaca fotografie 2011. Uvedomila som si, ako pohľad fotografa – autora fotografií mení celkový pohľad diváka na mesto, ktoré fotografoval. Napriek tomu, že snímky Karola Kállaya vznikli v povojnovom období (od roku 1944 do roku 1964) v našom hlavnom meste, vôbec som z nich nemala nepríjemný či hrôzostrašný pocit. Práve naopak, autor zaznamenal zničené mesto, biednych a utrápených ľudí verne, no predsa s obrovským kusom optimizmu a lásky.

"Na svojich fotografiách som sa vždy snažil vyjadriť to, čo som naozaj videl a cítil. Videl som ľudí šťastných aj trpiacich, videl som ich lesk aj biedu. Vždy som zaujímal stanovisko podľa hlasu svojho srdca, svojho úsudku, svojho cítenia a svojich mravných zásad..."²⁷

„Už mi vraveli, že som príliš clivý. Nie je to prvýkrát. Aj New York som tak urobil. Ja za to nemôžem, vravím, tak sa kukám. Keď ideš po dedine, ako je Liptovská Teplička, tiež nevidíš mnoho veselých, pokiaľ sa ti práve nesmejú. A keď sa rozprávaš so staršími ľuďmi, tiež nie sú práve veselí. Pohoda je skôr v drobnostiach, že každý jeden druhého pozná. Isteže, keď idú po bratislavskom Starom Meste dve malé deti, držiac sa za ruku, tak vyzerajú osamelé.“²⁸

Karol Kállay je autorom fotografických cyklov zo Slovenska, Mexika, Ríma, Los Angeles, New Yorku, Tokia, Benátok, Moskvy a mnohých ďalších svetových metropol.

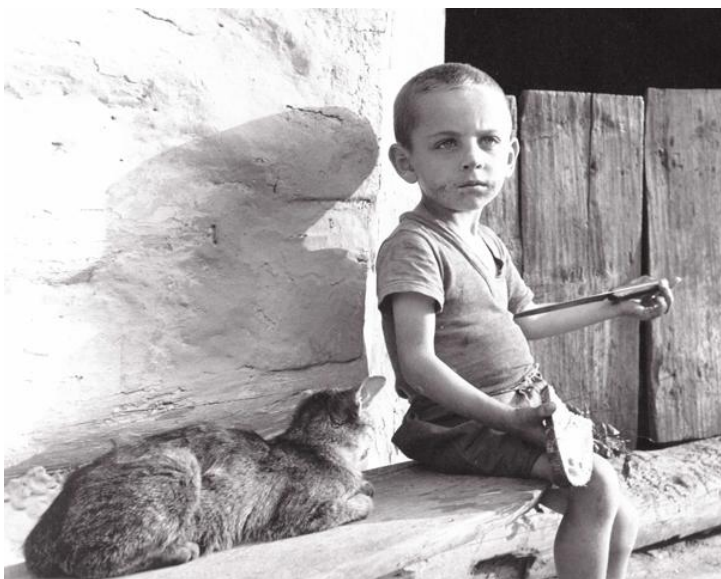
²⁹

---

²⁷ Karol Kállay, Fotografie

²⁸ Časopis .týždeň, 46/2011, Videl som umierať mesto, str. 43-44

²⁹ Daniela Mrázková, Vladimír Remeš, Cesty československé fotografie

K. Kállay, Z cyklu Bratislava moja, 2011 ³⁰

K. Kállay, Rehoľné sestry, 1956 ³¹

³⁰ <http://www.adkabooks.sk/2011/12/karol-kallay-v-adkabooks-river-park/>, 28. 3. 2012

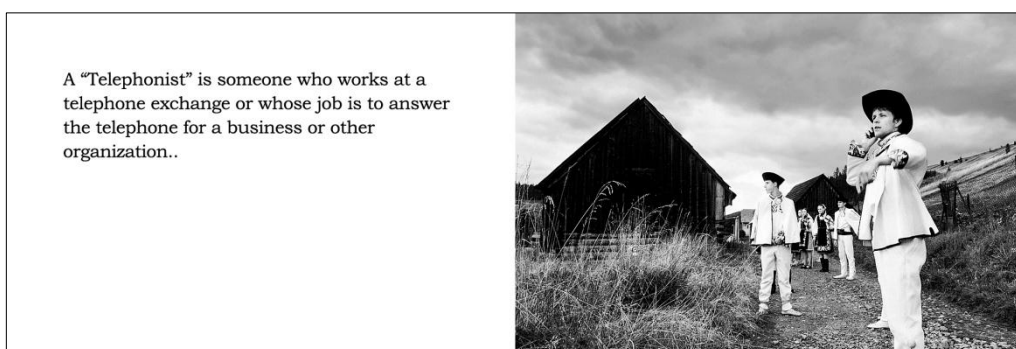
³¹ <http://www.maxgallery.sk/clanky/52/karol-kallay--mnisky-a-estebaci>, 28. 3. 2012

Fotograf **Jozef Sedlák** ma zaujal svojimi dokumentárnymi fotografiami s nábožensko-sociálnou tematikou. Medzi najemotívnejšie patria snímky zo sociálnych zariadení pre opustené deti, starých či psychicky postihnutých ľudí. Tie vznikali najmä v osemdesiatych rokoch minulého storočia. Z obdobia socializmu nachádzame v autorovom archíve fotografie z osláv štátnych sviatkov, z obdobia po páde režimu sú zaujímavé snímky náboženského charakteru – z púťí, návštevy Jána Pavla II., rôznych cirkevných sviatkov a dokonca aj pohrebov.³²

Medzi súčasných slovenských dokumentárnych autorov patrí aj mladý fotograf **Boris Németh**. Jeho fotografie, prevažne reportážneho charakteru, poznám predovšetkým z časopisu *.týždeň*. Pozoruhodným projektom Borisa Németha je „*Slovníkový dokument*“ z roku 2008, v ktorom spájal fotografie s definíciami z výkladového slovníka.³³

Boris Németh, z cyklu Slovníkový dokument, 2008³⁴

Boris Németh, z cyklu Slovníkový dokument, 2008³⁵

³² <http://www.sedlakjozef.com/>, 1. 4. 2012

³³ <http://www.slovakphotography.com/sk/profile/boris-nemeth>, 1. 4. 2012

³⁴ <http://www.slovakphotography.com/sk/profile/photoset/slovnicky-dokument>, 1. 4. 2012

³⁵ <http://www.slovakphotography.com/sk/profile/photoset/slovnicky-dokument>, 1. 4. 2012

Na tomto mieste by som rada spomenula autorku holandského pôvodu **Illah van Oijen**. Jej tvorba sa líši tým, že ako cudzinka žijúca na Slovensku bez ostychu či pocitu viny zachytáva našu krajinu aj s jej pozostatkami socialistického režimu. Nesnaží sa zakrývať si oči pred nedokonalosťami Slovenska tak, ako to často robíme my. Jej fotografie sú vtípné, no zároveň absurdné. Zo svojich fotografií vytvorila 2 fotografické knihy o Slovenských mestách – Bratislava, mesto na mieru (2007, Slovart) a Košice, dzivost' v srdci (Slovart, 2011).

V súčasnosti prebieha v Stredoeurópskom dome fotografie v Bratislave výstava autorkiných fotografií s názvom Private Public Space.

„Jej fotografie zachytávajú verejný priestor na Slovensku plný protikladov, priestor, ktorý je zanedbaný verejným sektorom alebo okupovaný súkromnými spoločnosťami a jednotlivcami. Ale to, čo najviac vypovedá o Slovensku, ale aj o flexibilitate ľudstva vo všeobecnosti, sú ľudia na jej fotografiách, spôsob, akým sa správajú na verejnosti a akým využívajú verejný priestor.“³⁶

Illah van Oijen, Z cyklu Košice, 2011³⁷

³⁶ <http://www.sedf.sk/sk/vystavy/stredoeuropsky-dom-fotografie/233-illah-van-oijen-private-public-space>, 29. 3. 2012

³⁷ <http://www.tyzden.sk/redakcia-odporuca/kosice-dzivost-v-srdci.html>, 28. 3. 2012

5 Miesta vzniku mojich fotografií

Fotografie použité v mojej fotografickej knihe pochádzajú z 5 rôznych štátov (Španielsko, Taliansko, Nemecko, Rakúsko a Portugalsko), z 11 rôznych miest. Najstaršie fotografie sú z roku 2007, z Camina de Santiago (Cesta svätého Jakuba), nachádzajúceho sa v severnej časti Španielska, v autonómnej oblasti Galícia. Prvá zmienka o absolvovanej púti do Santiaga de Compostela pochádza z roku 951. Mnoho pútnikov sa vyberá na túto cestu z náboženského dôvodu, keďže mesto Santiago de Compostela je jedným z najvýznamnejších katolíckych pútnických miest na svete, pre iných je táto cesta miestom na osobnú meditáciu, príležitosťou na usporiadanie si vlastných myšlienok či na stretnutie ľudí z celého sveta. Ja som spolu so skupinou kamarátov som prešla 150 km zo Svätajakubskej cesty počas piatich dní v auguste 2007.

Novšie fotografie vznikli v roku 2008, konkrétne v meste Graz, ležiacom v južnom Rakúsku v oblasti Štajersko. Graz je mestom kultúry a hudby, nachádza sa tam Kunsthaus, sídliaci v modernej kontroverznej budove, a taktiež je sídlom vysokej školy pre hudobníkov. V letných mesiacoch sa v meste konajú rôzne hudobné podujatia. V roku 2003 bol Graz Európskym hlavným mestom kultúry.

Z roku 2009 pochádzajú snímky z Benátok, ktoré som navštívila počas letných prázdnin. V roku 2010 vznikli fotografie v Turíne, Janove, Savone, Arenzane, Sanreme, Cinque Terre a Porte. Spomenuté miesta som navštívila počas letných prázdnin, keď som pracovala v meste Savona ako au-pair.

Najnovšie fotografie sú z minulého leta (2011). Obrázky z Barcelony vznikli počas májového výletu s kamarátkou. V Madride som strávila takmer celé letné prázdniny, kde som tiež pracovala ako opatrovatelka detí. S hosťiteľskou rodinou som strávila týždeň v Gandíi, dovolenkovom meste pri Valencii. Mojou poslednou cestou v roku 2011 bol výlet do Berlína, počas ktorej vznikli fotografie použité v knihe.

6 Kniha Leto v meste

Pri prezeraní fotografií z mojich ciest v elektronickej podobe moje spomienky vždy ožívajú, no po vypnutí počítača sa z mojej mysle opäť vytratia. Vždy mi to je ľúto, no doteraz som sa nedonútila snímky vytriediť, upraviť a nechať ich zvečniť do fyzickej podoby. Zaujala ma myšlienka vytvoriť si knihu s fotografiami, ku ktorým mám osobný vzťah. Knihu, v ktorej by sa skĺbili moje záujmy – cestovanie, fotografovanie a čiastočne aj literatúra. Pri tomto nápadе som si spomenula na to, ako som sa v detstve s mojou kamarátkou zúčastnila troch ročníkov detskej súťaže s názvom Tvoríme vlastnú knihu. Kamarátka písala texty, ja som mala na starosti ilustrácie a vonkajšiu podobu knihy. Bola to síce len detská súťaž, no oboj nám priniesla veľa zážitkov, radosti z výhier a utužila naše priateľstvo.

V knihe Leto v meste sa nachádza 66 fotografií rozdelených do jedenástich „kapitol“. Každá kapitola obsahuje šesť obrázkov, ktoré majú jednu spoločnú myšlienku. Tá je na konci každej kapitoly vyjadrená aj v záverečnom krátkom texte – úryvku z beletrie, Biblie, piesne, prísloví konkrétnej krajiny či citátom osobností.

6.1 Kapitoly

Prvých šesť stránok s fotografiami je venovaných mestu Barcelona. Na prvých dvoch fotografiách sa nachádza Sagrada Família, dominanta mesta. Nasledujúce dva obrázky znázorňujú známu barcelonskú stavbu Casa Milá, známu aj pod názvom La Pedrera³⁸. Piata fotografia vznikla počas večernej prechádzky na ulici La Rambla, posledná fotografia zachytáva panorámu mesta spoza vyšívanej záclony.

Text „Hace un calor que me deja fría por dentro con este vicio de vivir mintiendo. Que bonito sería tu mar si supiera yo nadar. ¡Barcelona!“ je úryvkom z piesne „Barcelona“ miestneho hudobného zoskupenia s názvom Giulia y Los Tellarini. Táto podmanivá skladba je soundtrackom k filmu Vicky Cristina Barcelona, ktorý patrí k mojim obľúbeným, a je vyjadrením pocitov, ktoré mesto zanecháva v jeho obyvateľoch či

---

³⁸ v preklade „kameňolom“

návštevníkoch. Preklad textu: Je tu horúco, no ja cítim vo svojom vnútri chlad, pretože žijem v lži. Aké krásne by bolo kúpať sa v tvojom mori, keby som vedel(a) plávať. Barcelona!

Druhou kapitolou je súbor fotografií z Benátok, ktorých spoločnou témou sú ľudia vychutnávajúci si atmosféru mesta. Pri hľadaní vhodného textu k tomuto mestu som si spomenula na cestopisnú knihu od Karla Čapka s názvom „Italské listy“³⁹, v ktorých vtipne opisuje oblasti či konkrétne mestá Talianska. Veľmi sa mi páči jeho pozorovací talent a spôsob, ktorým trefne dokázal zaznamenať hlavné črty miest, ktoré boli prekvapujúco stále aktuálne aj po viac než 85 rokoch.

„Náramne príjemné je, že tu není ani jedno auto, ani jeden bicykl, ani jedna drožka nebo vůz nebo líhák, ale zato velmi mnoho koček, víc než holubů sv. Marka, koček ohromných, tajemných a světlookých, jež se z chodeb ironicky dívají na turisty a v noci houkají podivuhodnými alty.“⁴⁰

„Strašná spousta turistů tady v Benátkách. Němci nosí většinou ruksaky nebo lodenové šaty, Angličané fotografické aparáty, Američané se poznají podle ramen a Češi podle toho, že vypadají skoro jako Němci a mluví nápadně hlasitě, snad proto, že je u nás řidší vzduch.“⁴¹

Tretí súbor fotografií vznikol v Berlíne, ktorý pre mňa osobne predstavuje jedno z najzaujímavejších, najpestrejších a najbláznivejších miest, ktoré som navštívila. Preto som k týmto fotografiám zvolila výrok Franza von Suppé „Du bist verrückt mein Kind, du musst nach Berlin!“⁴², v preklade „Dieťa moje, ty si sa zbláznilo, ty musíš ísť do Berlína!“

Štvrtým spomínaným mestom je Graz, mesto hudby. Spoločnou témou všetkých šiestich fotografií je hudba a hudobné nástroje. Stotožňujem sa s výrokom Franka Zappu, ktorý hovorí, že „Rozprávať o hudbe je to isté, ako tancovať o architektúre.“

V piatej kapitole sa nachádzajú fotografie z Janova. Pre mňa je toto mesto tajomné, s veľmi špecifickou atmosférou, miestami až nebezpečnou. Opäť som zvolila úryvok

---

³⁹ prvé vydanie knihy vyšlo v roku 1923

⁴⁰ Karel Čapek, Italské listy, str. 12

⁴¹ Karel Čapek, Italské listy, str. 11

z Italských listov Karla Čapka, ktorý napísal: „... a vím jenom ještě to, že Janov měl v dějinách špatnou pověst a že místo nebes jsou tu jen šňůry se špinavým prádlem; ulice pak jsou úzké, že člověk s košem na hlavě musí křičet, aby ostatní lid před ním vyklidil cestu.“⁴²

Šiestym mestom je Madrid. Všímavý čitateľ si určite všimol, že na každej fotografii sa objavuje aspoň jedno okno. Pri rozmýšľaní o typickom znaku Madridu som narazila na madridské príslovie, ktoré znie po španielsky takto: „De Madrid al cielo, y allí una ventana para seguir viéndolo.“, čo v preklade znamená, že z Madridu je už len na krok do neba, a v nebi je okienko, z ktorého je výhľad priamo na Madrid. V tejto krátkej vete je úžasne vystihnutá hrdosť, taká typická pre Španielov.

Siedma skupina fotografií pochádza z Talianska, z oblasti Ligúria. Obrázky vznikli v štyroch mestečkách – v Savone, Sanreme, Arenzane a jedného z miest chránenej oblasti Cinque Terre. Vo všetkých z nich bolo cítiť radostnú a pohodovú atmosféru, preto aj text pri poslednej fotografii je o radošti. „Un momento di gioia compensa cento anni d' amarezze.“, v preklade „Chvilka radosti nahradí sto rokov trápenia.“.

Ôsmy súbor fotografií vznikol v meste Porto a na jeho druhom brehu Vila Nova de Gaia (alebo len Gaia). Prvé štyri fotografie sú spojené s prácou a obchodom, posledné dve znázorňujú oddych a radošti života. Práve s pracovitosťou a podnikateľským duchom obyvateľov Porta súvisí miestne príslovie "Lisboa é praça de armas, Coimbra dos estudantes, Porto dos mercadores, Vila Real dos amantes.", v preklade „Lisabon je námestím zbraní, Coimbra študentov, Porto obchodníkov a Vila Real milencov.“.

V deviatej časti sa nachádzajú snímky z pútnickej cesty svätého Jakuba, známej pod názvom Camino de Santiago de Compostela. Ich spoločnou témou je cesta, príroda a krajina severného Španielska. K týmto fotografiám som vybrala úryvok zo Svätého písma, konkrétne zo žalmu o Dobrom pastierovi.

„Pán je môj pastier, nič mi nechýba, pasie ma na zelených pašienkach. I keby som mal ísť tmavou dolinou, nebudem sa báť zlého, lebo ty si so mnou.“

---

⁴² Karel Čapek, Italské listy, str. 55-56

Predposledných šesť fotografií je venovaných mestu Turín. Sú zamerané na typické dominanty a pamiatky mesta. Jednou z najznámejších osobností pôsobiacich v Turíne bol aj Don Bosco, salezián a vychovávateľ, ktorého výrok „Camminate coi piedi per terra e col cuore abitate in cielo.“, v preklade „Buďte nohami na zemi, no srdcom v nebi.“ ma veľmi oslovil.

Poslednou skupinou sú fotografie z Valencie. Vo Valencii vládne svieža, veselá, príjemná atmosféra, ktorú som sa snažila zachytiť aj ja prostredníctvom mojich fotografií. Toto mesto by som nazvala mestom radosti a osláv. O radosti je aj výrok Appolita Nieva, ktorý je posledným v mojej knihe a v španielčine znie takto: „La juventud es paraíso de la vida, la alegría es la juventud eterna del espíritu.“, v preklade „Mladosť je rajom života, no radosť je večná mladosť ducha.“.

6.2 Výber fotografií

Výber fotografií nebol jednoduchý. Na úplnom začiatku som si z každého miesta vybrala okolo 15 fotografií, ktoré som považovala za vydarenejšie. V nasledujúcom kroku som si zvolila tému, ktorú by mali mať výsledné fotografie spoločnú. Následne som vybrala z každej skupiny šesť fotografií, ktoré vystihovali náladu konkrétneho miesta a aspoň čiastočne sa zhodovali v spoločnej myšlienke. V. Kolář vo svojom Seminári o fotografickom dokumente odporúča vyberať fotografie tým spôsobom, že ich autor odloží nabok aspoň na pol až jeden rok z toho dôvodu, aby ho pri ich následnom vyhodnocovaní nerušili pocity, ktoré ho sprevádzali pri fotografovaní, pretože tieto pocity nemusia zaručiť kvalitný výsledok. Taktiež odporúča dívať sa na fotografie v rôznych častiach dňa a v rôznych náladách.⁴³

Rozmer fotografií v knihe je 21x14 cm, celkový rozmer knihy je 26x17 cm. Tento formát je príjemný na čítanie, stránky sa ľahko obracajú a kniha sa dobre drží v rukách.

Kniha Leto v meste je ručne viazaná pomocou lepenej väzby na spôsob harmoniky či leporela. Je zložená zo štyroch navzájom pospájaných pásov vytlačených fotografií, ktoré mali rozmer približne 25x300 cm. Fotografie som najprv v počítači upravila,

---

⁴³ V. Kolář, Seminář o fotografickém dokumentu

potom som ich vo vektorovom grafickom programe usporiadala do pásov a pridala som k nim text. Po následnej tlači bolo treba jednotlivé pruhy orezať, poskladať a vzájomne zlepíť. Na záver sme vytvorili prvú a poslednú stranu a celú knihu sme zlepili do jedného celku. Pri tlači, respektíve pri upravovaní fotografií vznikli pri niektorých fotografiách drobné chyby – niektoré časti fotografií sú tmavšie než som predpokladala, no nepovažujem ich za natoľko závažné, že by knihu znehodnotili či spravili nezrozumiteľnou.

6.3 Fotografické knihy

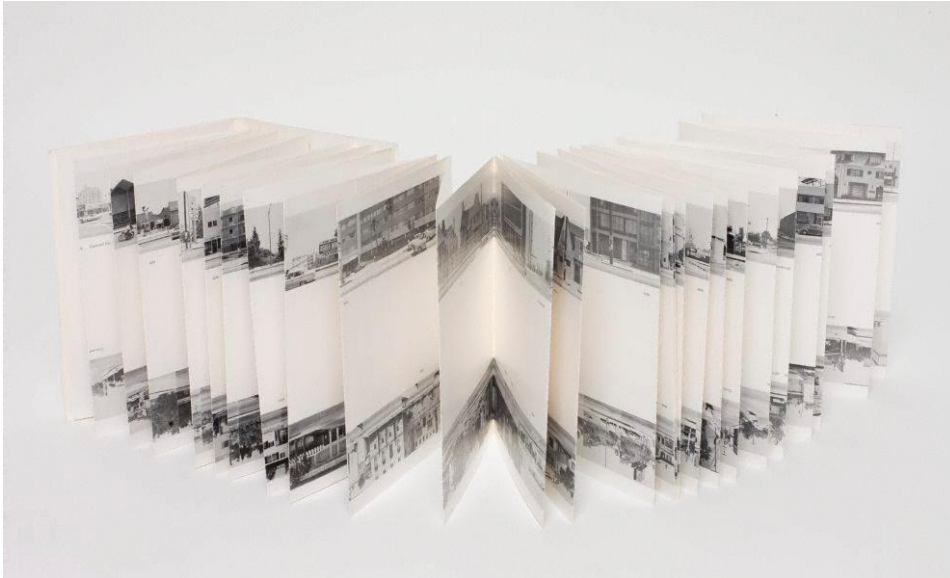
Pri listovaní študijnou literatúrou som narazila na viaceré fotografické knihy. Páčila sa mi kniha Jana Ságla s názvom *A co Paříž? Jaká byla?*.⁴⁴ Je to kniha, v ktorej autor zaznamenal atmosféru mesta a všedný život jeho obyvateľov v osemdesiatych rokoch. Ďalšou zaujímavou knihou, na ktorú som natrafila, bola autorská fotografická kniha Edwarda Ruscha z roku 1966 s názvom *Every Building on the Sunset Strip*.⁴⁵ Táto kniha ma zaujala aj svojou väzbou, ktorá sa podobá na spôsob väzby, ktorým som ja vytvorila svoju knihu *Leto v meste*. Ďalšou knihou, ktorú som si obľúbila aj napriek tomu, že som ju nikdy vo fyzickej podobe nikdy nevidela, je fotografická kniha americko-libanonskej autorky Ranie Matar s názvom *A Girl and Her Room*.⁴⁶ Fotografie z cyklu *A Girl and Her Room* znázorňujú a zároveň porovnávajú životy a detské izby dospelých dievčat a mladých žien v USA a v Libanone.

---

⁴⁴ Jan Ságla, *A co Paříž? Jaká byla?*

⁴⁵ Listování, Muzeum umění Olomouc

⁴⁶ Dievča a jeho izba

Edward Ruscha, Every Building on the Sunset Strip, 1966 ⁴⁷

Rania Matar, A Girl and Her Room, 2012 ⁴⁸

⁴⁷ <http://www.artgallery.nsw.gov.au/work/429.2008.a-bbb/>, 1. 4. 2012

⁴⁸ <http://girlroom.raniamatar.com/>, 1. 4. 2012

Záver

Pri písaní tejto práce som získala nové poznatky o dokumentárnej fotografii. Pri hľadaní študijných materiálov, ktoré mi rozšírili obzor a priblížili mnohé skutočnosti, som natrafila na mnohých fotografov, ktorých som pred tým vôbec nepoznala, no ich tvorba ma veľmi oslovila a považujem ju za veľmi inšpiratívnu, predovšetkým do budúcnosti.

Tvorba knihy *Leto v meste* ma tiež mnohému naučila, predovšetkým rozmýšľaniu o fotografiách, o ich súvislostiach. Stála som pred výzvou vytvoriť vlastnú knihu, čo znamenalo vytvoriť si jej maketu, grafický návrh, premýšľať o uložení fotografií a textu v nej. Za jednu z náročnejších častí považujem výpočty, ktoré sprevádzali vznik grafického návrhu, pretože v tomto prípade bolo veľmi dôležité nepomýliť sa a všetko si presne vypočítať, aby sa niekde nestal omyl. Zložitá bola aj samotná výroba knihy, pretože pruhy s vytlačenými stránkami boli veľmi dlhé a krehké zároveň. Skladanie a zliepanie pruhov si tiež vyžadovalo istý kus zručnosti. Výroba knihy sa nakoniec podarila podľa plánu a z výsledného diela mám radosť.

Použitá literatura

BARAN, Ludvík. *Fotografie jako dokument a tvorba*. Praha: Ústřední kulturní dům železničářů, 1990. 69 s. ISBN 80-85106-07-8

ČAPEK, Karel. *Italské listy; Anglické listy; Výlety do Španěl; Obrázky z Holandska*. Praha: Československý spisovatel, 1960. 416 s.

GREGOROVÁ, Anna. *Fotografická tvorba*. Martin: Vydavatelství Osveta, 1977. 348 s. ISBN 70-069-77

HLAVÁČ, Ludovít. *Dejiny fotografie*. Martin: Vydavatelství Osveta, 1987. 542 s. ISBN 70-020-87

HLAVÁČ, Ludovít. *Dejiny slovenskej fotografie*. Martin: Vydavatelství Osveta, 1989. 511 s. ISBN 80-21700866

KÁLLAY, Karol. *Fotografie*. Bratislava: Slovart, 2000. 192 s. ISBN 8071452262

KOLÁŘ, Viktor. *Seminář o fotografickém dokumentu*. Praha: Akademie múzických umění, 2000. 36 s. ISBN 80-85883562

MRÁZKOVÁ, Daniela; REMEŠ, Vladimír. *Cesty československé fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1989. 359 s. ISBN 80-204-0015-X

MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC – MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ. *Listování*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2009. 191 s. ISBN 978-80-87149-25-6

PLICKA, Karel. *Vlast líbezná*. Praha: Panorama, 1979. 47 s. ISBN 908-437

SÁGL, Jan. A co Paříž? Jaká byla? Praha: ČTK – Pressfoto, 1987. 137 s. ISBN 59-276-85

Článek z periodika

BÁN, Andrej. Videl som umierať mesto. *.týždeň*. 2011, č. 46, s. 38-45. Bratislava: W PRESS. ISSN 1336-5932

Internetové zdroje

<http://www.cudzieslova.sk/hladanie/kontradikcia>, 29. 3. 2012

<http://www.ephoto.sk/fotoskola/clanky/subjektivny-dokument/subjektivny-dokument-i/>,
23. 3. 2012

<http://www.lideazeme.cz/clanek/prukopnici-cestopisne-fotografie>, 28. 3. 2012

<http://www.sedf.sk/sk/vystavy/stredoeuropsky-dom-fotografie/233-illah-van-ojien-private-public-space>, 29. 3. 2012

<http://www.sedlakjozef.com/>, 1. 4. 2012

<http://www.slovakphotography.com/sk/profile/boris-nemeth>, 1. 4. 2012

Zdroje obrázkov

<http://www.nash.cz/svet/week/wfa11-1.html>, 1. 4. 2012

<http://slovackizavod.org.rs/vesti/vid/6481?page=1>, 1. 4. 2012

<http://www.luxembourg.co.uk/clervaux.html>, 1. 4. 2012

<http://www.davidsolomons.com/blog/2009/06/28/24/>, 30. 3. 2012

<http://www.artnet.com/artwork/426082262/622/robert-frank-store-window-washington-dc.html>, 1. 4. 2012

<http://www.photographymuseum.com/bldetail.htm>, 1. 4. 2012

<http://www.higherpictures.com/ImageViewer.aspx?id=1865>, 1. 4. 2012

<http://www.photographersgallery.com/photo.asp?id=2907>, 1. 4. 2012

<http://www.adkabooks.sk/2011/12/karol-kallay-v-adkabooks-river-park/>,
28. 3. 2012

<http://www.maxgallery.sk/clanky/52/karol-kallay--mnisky-a-estebaci>,
28. 3. 2012

<http://www.slovakphotography.com/sk/profile/photoset/slovnikovy-dokument>, 1. 4.
2012

<http://bratislava.sme.sk/c/5780793/holandanom-sa-paci-byvaly-prior-v-bratislave.html>,
29. 3. 2012

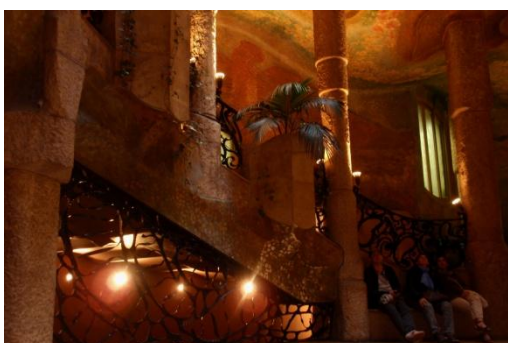
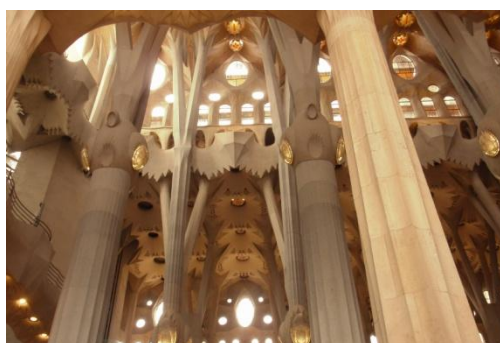
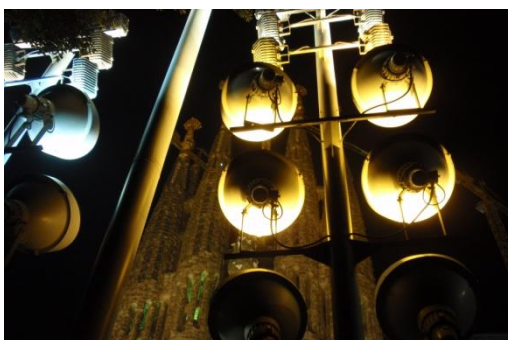
<http://www.tyzden.sk/redakcia-odporuca/kosice-dzivost-v-srdci.html>,
28. 3. 2012

<http://www.artgallery.nsw.gov.au/work/429.2008.a-bbb/>, 1. 4. 2012

Obrazová príloha

Použité fotografie:

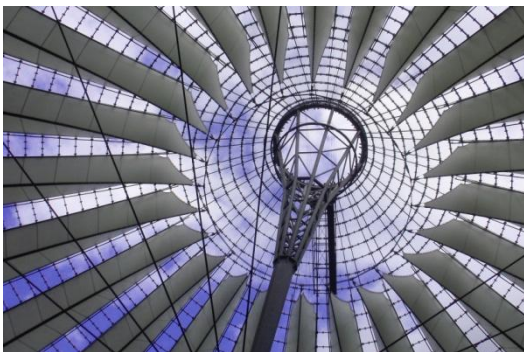
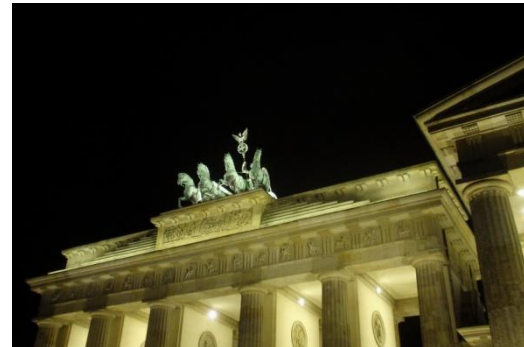
Barcelona

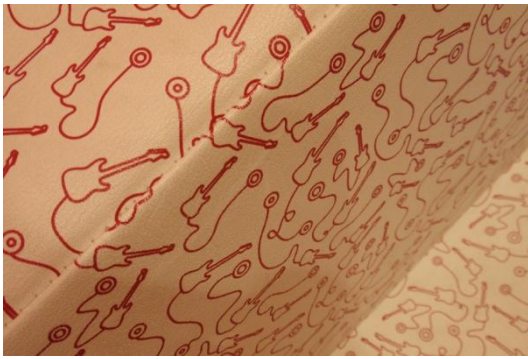
Benátky

Berlín

Graz

Janov

Liguria

Madrid

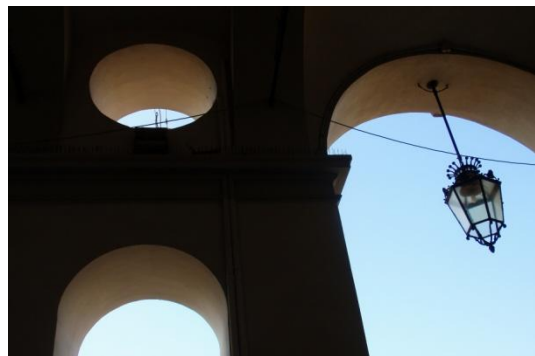
Porto

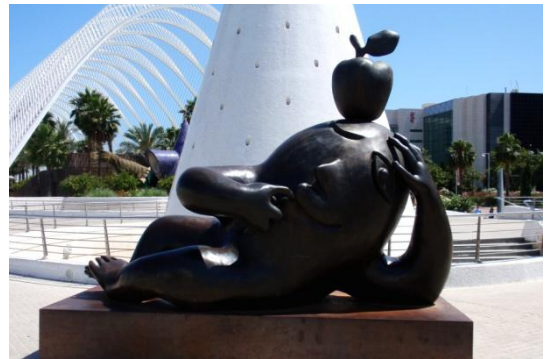
Camino de Santiago de Compostela

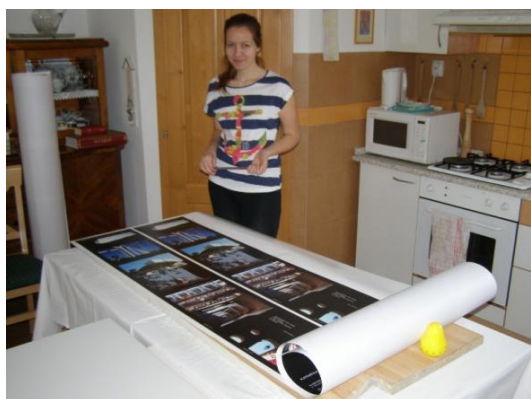
Turín

Valencia

Výsledná podoba knihy Leto v meste a jej výroba

Obrazová príloha je aj na CD